

JOAQUIM LUNA

QUINA TROPA!

Aventures i desventures
d'un periodista divorciat

Pròleg d'Albert Om

DESTINO

Joaquim Luna

QUINA TROPA!

AVENTURES I DESVENTURES
D'UN PERIODISTA DIVORCIAT

Edicions Destino

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

© Joaquim Luna Morales, 2018

© Edicions Destino, S.A.

© Columna Edicions, Llibres i Comunicació, S.A.U.

Av. Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona

Primera edició: juny del 2018

ISBN: 978-84-9710-274-2

Dipòsit legal: B. 9.786-2018

Fotocomposició: Gama, S.L.

Imprès a: Liberdúplex

SUMARI

<i>Pròleg. La història d'una fidelitat,</i> per Albert Om	9
1. Don Horacio. «Potser semblo interessat, però només sóc ben educat»	13
2. Chico para todo entierra a Paquirri	27
3. I no t'agradaria Hong Kong?	43
4. La nit de l'Àsia, de les barberies al «Faci el favor de callar»	71
5. Expliqueu-ho al món	93
6. Algunes guerres, aquells companys morts	121
7. <i>Bye-bye</i> , Hong Kong	145
8. En la comitiva de l' <i>Air Force One</i>	153

9. El negoci de l'espectacle	171
10. Per una guerra que no perd Espanya...	183
11. Presenciar una execució?	193
12. Paris la nit	209
13. Idiota qui ho llegeixi i s'ho cregui	223
14. Nit patètica amb debut de Messi al camp del Gramenet	235
15 Furgar en el dolor dels altres	249
16. De Pelai 28 a Diagonal 477 passant per Manila	261
17. Escriure columnes o portaràs dol per mi	275
<i>Agraïments. Per a tots vostès</i>	293
<i>Índex onomàstic</i>	295

1. DON HORACIO. «POTSER SEMBLO
INTERESSAT, PERÒ NOMÉS SÓC
BEN EDUCAT»

«I may look interested but I'm just being polite». El petit cartell, com qui no vol la cosa, estava situat a la taula del director de *La Vanguardia* de cara al visitant que, com qui sí que vol la cosa, era jo, estudiant de cinquè de Ciències de la Informació. Don Horacio Sáenz Guerrero citava a mitjanit les visites menors al seu despatx, on oferia una inesborrable lliçó de periodisme de qualitat. En penombra, i amb un llum de taula per tota il·luminació, el director del rotatiu llegia, repassava i corregia totes les pàgines del diari abans que entrés a impremta. Un cambrer —la redacció tenia bar i cam-

brers— li portava un cafè curt, i don Horacio encenia amb parsimònia un cigarret ros.

Vet aquí tot el que un periodista podia anhelar: treballar a mitjanit, prendre cafès sense por de l'insomni i el privilegi de modelar l'actualitat. La mirada de don Horacio, potenciada per unes ulleres grosses, era molt expressiva i, en mirar-me a mi, d'un paternalisme pel qual sempre estaré en deute.

La meva primera cita al despatx del director de *La Vanguardia*, cap al 1980, va ser enlluernadora i cinematogràfica. Don Horacio havia ingressat al diari el 1943, als vint-i-un anys, empès per la necessitat d'aportar un sou a la seva família —el seu pare, periodista, va morir jove— en pugna amb la seva altra passió, la medicina. Va guanyar el diari, del qual va ser nomenat director el 20 d'octubre de 1969.

Hi ha una dada que eleva l'estatura del personatge: va ser el primer director sota el franquisme nomenat lliurement per la propietat, la família Godó, i no pel règim. Costa d'entendre, però així funcionava la dictadura, que si el 1939 havia imposat com a director de *La Vanguardia* una figura nefasta com Luis de Galinsoga —al

marge del seu anticatalanisme—, a finals dels seixanta acceptava, en la fase d'*aperturismo* del segon franquisme, un director de *La Vanguardia* com Sáenz Guerrero, hereu de l'estil liberal d'altres dels seus directors «de tota la vida», com ara Sánchez-Ortiz, Miquel dels Sants Oliver, Gaziel o fins i tot Manuel Aznar (home de món i avi de l'expresident José María Aznar).

Jo assistia admirat a la cerimònia nocturna de la correcció de les proves sense saber què en sortiria, de la visita: tenia al davant una figura del periodisme espanyol del segle xx esmenant amb el seu bolígraf les errates, els errors o les barbaritats que contenien les proves de les pàgines, i ho feia de manera anònima, invisible i precisa, perquè don Horacio tenia la qualitat, llavors imprescindible, del domini de la llengua. Jo no perdia de vista el rètol —l'anglès permet dir «no sigui pesat» sense ofendre—, de manera que vaig respondre amb brevetat al petit interrogatori de don Horacio, encaminat a verificar si mereixia l'oportunitat professional que m'acabava de brindar.

El 1976 jo estudiava la carrera a la Universitat de Navarra, de l'Opus Dei, perquè el meu

pare, amb bon criteri, va pensar que si això del periodisme no eren estudis amb futur, encara ho serien menys si em matriculava a Barcelona, en aquells anys agitats, amb la perspectiva de vagues i moltes ximpleries. El títol de Periodisme a Navarra tenia prestigi i era un planter de solvència contrastada, més enllà de la religió o l'Obra, tan desconegudes a casa meva com la física quàntica.

La seva empresa d'acer inoxidable encara anava bé, i el meu pare va tenir la generositat d'acceptar la meva vocació periodística i oblidar-se amb mi del costum d'orientar els primogènits cap al negoci familiar. Va ser un grandió encert, perquè anys més tard l'empresa se n'aniria en orris, entre deutes traumàtics i lliçons sobre la suposada «bondat» de la classe treballadora.

Mesos abans de la cita a mitjanit a Pelai 28, al pis d'estudiants de Pamplona se m'havia acudit escriure un article breu i enviar-lo a don Horacio, així, per les bones. Sabia de les seves inquietuds gastronòmiques, molt en voga en certs cenacles periodístics de l'època, a imitació de la veïna França. Aquelles plomes,

com les de Sáenz Guerrero, Nèstor Luján, Bettonica, Óscar Caballero o Carmen Casas, reivindicaven en les pàgines de *La Vanguardia* la gastronomia com una forma de cultura. I sobretot com una via de modernització d'una Espanya que havia superat la gana però que en l'esfera pública es limitava a una cuina avorrida, caracteritzada per «plats regionals» dels temps del Quixot. Tot estava per fer, en gastronomia. I per escriure.

El text que vaig remetre a don Horacio estava molt influenciat per Xavier Domingo, un periodista de l'Agence France-Presse que col·laborava a *Cambio 16*, el setmanari més identificat amb la transició. Els seus articles sobre gastronomia eren enlluernadors, i tenien el grandíssim mèrit de desterrar la idea que la cuina era un afer conservador i burgès. Això llavors no estava gens clar, però entre ell i una altra signatura progre, Manuel Vázquez Montalbán, van contribuir a veure l'afició a la bona taula com un fet interclassista.

Vaig enviar la meva parida —sobre la grandesa del pa amb tomàquet, pots comptar— a l'atenció del director de *La Vanguardia*, amb el

convenciment que ni la llegiria. Tant se me'n donava. S'acostava l'hora de llicenciar-me i jo era un fanàtic de *La Vanguardia*, a la qual estava subscript el meu pare. Les seves cròniques cosmopolites sobre el món, llavors tan exòtic, em fascinaven. No només volia ser periodista i viure del periodisme, com Tintín i Augusto Assía: jo volia escriure a *La Vanguardia* perquè em semblava una institució del millor periodisme europeu, que concordava amb una visió liberal del món i de la vida.

Jo tenia al·lèrgia a l'esquerranisme tan d'aquells temps, i quatre idees clares: els Estats Units eren una democràcia amb els seus defectes i l'URSS —i els anomenats «països satèl·lit»—, una dictadura amb uns defectes incorregibles. Creure una obvietat semblant era una raresa entre la majoria de joves de la meva generació.

Un matí d'octubre del 1980, el porter del pis d'estudiants —érem quatre— em va avisar que tenia una carta de *La Vanguardia*. Bon home, molt navarrès i gens xafarder, el porter ens demostrava simpatia, potser perquè no li muntàvem escàndols ni el marejàvem, a diferència d'unes estudiants veïnes. Fins i tot es va

posar de part nostra davant la divisió de la comunitat de veïns quan, parodiant els cartells proetarres, vam penjar al balcó del barri burges de la Vuelta del Castillo la pancarta «Quini askatu», llibertat per a Quini, el futbolista del Barça segrestat. Vam mantenir la pancarta fins a l'alliberament del davanter centre.

Aquell sobre va canviar la meua vida. Sense exagerar. «He rebut la seva carta i he llegit el seu article. Escriu bé. Però amb això no en tinc prou. Tinc molts col·laboradors que escriuen bé i per als quals no tinc lloc. La clau es troba en els temes i en les necessitats del diari». Amb tot, em vaig prendre la resposta com un encoratjament i, sobretot, va resultar la confirmació que *La Vanguardia* no era un diari a l'ús, sinó una empresa periodística amb formes, gust i els millors valors burgesos. Pocs dies després, don Horacio va trucar a casa meua a Barcelona perquè em volia conèixer. El pis estudiantil no tenia telèfon i el meu pare va haver de demanar a un conserge de l'hotel La Perla, el quarter sanferminer de la família, l'enorme favor que em fessin arribar l'encàrrec.

Don Horacio em va dir que volia una col·

laboració setmanal al «Magazine», que llavors era en blanc i negre, a base de notícies breus de la setmana, aprofitant que li havia dit que llegia publicacions franceses i anglosaxones, una exageració monumental. La bomba: 16.000 pessetes mensuals i la gentilesa de signar la pàgina, una mena de miscel·lània. Se'm va acudir posar-li de títol, un pèl cursi, «Lectura despreocupada», d'acord amb el destí dilapidador que donava al meu estipendi: viatges a Barcelona, joc —em vaig convertir en una jove promesa del bingo navarrès— i àpats en bons restaurants.

L'any 1981 va ser el del centenari de *La Vanguardia*, i jo seguia amb admiració tots els programes que va emetre TVE, l'única televisió existent, sobre l'efemèride, com l'esplèndid documental produït pel diari *Catalanes universales*, on desfilaven una sèrie de personatges que reforçaven un catalanisme obert al món, tan distintiu i motiu d'admiració. Ser català sempre havia despertat admiració i alguna enveja a Espanya, per més que l'independentisme ara sostingui tot el contrari.

Però va arribar la graduació, el juny del 1981, i l'única oferta de treball que vaig tenir i vaig

acceptar era un lloc al gabinet de premsa de la Delegació del Govern al País Basc, a Vitòria, una ciutat pulcra que distava molt de ser l'epicentre de res o una petita capital animada. Viuia rellogat en pensions de les quals prèviament havia d'informar el cap de seguretat de la Delegació, situada en tot un búnquer, l'edifici del Govern Civil d'Àlaba, per verificar si eren segures.

Només vaig tractar en una ocasió l'il·lustre delegat, Marcelino Oreja Aguirre, exministre d'Exteriors, a qui alguna nit em vaig atrevir a telefonar per posar-lo al corrent d'atemptats menors. El vaig anar a veure a la seva residència de Los Olivos, un nom que als periodistes els agradava subratllar, per donar-se importància, com si diguessin la Casa Blanca, l'Elisi o el Quirinal. El cap de la Delegació era el periodista Cayetano González, a qui devia desesperar amb tots els meus pecats de joventut.

El més apassionant de la meua curta estada a Vitòria —hi vaig treballar entre finals de juny i mitjan setembre— va ser escapar-me els caps de setmana a San Mamés per veure el retorn a casa de Zubizarreta i Alexanko, ja amb

el Barça, i a Sant Sebastià. Vaig anar a Donostia aprofitant que es casava Jaime Oreja Aguirre, diputat, nebot del senyor Marcelino i futur ministre de l'Interior, i em van deixar fer el viatge amb el cotxe dels escortes, que circulava a una velocitat inaudita, sense peatges ni semàfors en vermell i amb les pistoles molt a mà. Quina tragèdia tan absurda va ser el terrorisme d'ETA! I tant que els va costar a tanta gent adonar-se de la classe de fanàtics que eren!

Jo anava informant don Horacio del meu parador: ell em responia amb bones paraules i la insinuació que em tenia present. El Nadal del 81 va quedar una vacant a l'agència Europa Press de Barcelona, on havia fet pràctiques un estiu, i em vaig aferrar al lloc en cos i ànima. En Salvador Aragonés, el director, i Daniel Arasa, cap de redacció, grans mestres i bona gent, em van ensenyar a redactar una notícia. És fàcil redactar una notícia? Sí, en teoria molt fàcil, sobretot si un bon professional te n'ensanya, et corregeix i et dóna les pautes. Hi ha molts periodistes que no han tingut aquest privilegi i són capaços d'escriure bons reportatges o entrevistes però no de re-

dactar un succés en tres paràgrafs. Treballar a Europa Press em va servir, a més a més, per vacunar-me contra l'ego, aquest monstre periodístic que o domestiques o et devora, perquè les notícies d'agència no van signades.

Ja tenia feina a Barcelona, nòvia formal i un sou digne (40.000 pessetes al mes). I va tornar a telefonar-me don Horacio quan ja no m'ho esperava. *Diario 16*, dirigit per Pedro J. Ramírez, com don Horacio de la Rioja però d'un tarannà agressiu i americanitzat fins a la caricatura, s'havia saltat la prohibició de sortir a la venda els dilluns, un dia que amb prou feines sortia la premsa esportiva i la *Hoja del Lunes* de cada província, una prebenda per a les associacions de la premsa, típica del franquisme. Jo tenia molt clar qui dels dos era el meu mestre preferit, i més des que vaig veure un cara a cara entre ells en un programa de TVE de Joaquim Maria Puyal, amb aquesta modernitat d'en Quim per anticipar-se al futur, perquè viu el dia a dia amb passió.

Pedro Jota anava sobrat en el debat, amb la fanfarroneria que el caracteritza i aquest Watergate que no descobreix mai, enfront d'un

Horacio Sáenz Guerrero mestre en l'art de torear les investides kennedians. Quan Ramírez exaltava les innumerables virtuts de *la seva* redacció, la seva independència informativa i el seu fervorós servei a la causa democràtica de la transició, amb un cert desdeny per *La Vanguardia*, don Horacio li va posar els punts sobre les is de manera magistral. Com qui no vol la cosa li va dir: «Esperi que el seu diari compleixi els cent anys».

Diario 16 va ser fill del seu temps, però *La Vanguardia* encara arriba cada dia al quiosc, sense estridències... Que no cregui el lector que li tinc mania a Pedro J. Ramírez, al contrari: sento per ell admiració i debilitat personal. I fins i tot tendresa, des del dia que el senyor Miguel Urabayen, un professor il·lustre de Pamplona, on havia estudiat Pedro Jota, em va comentar que les seves primeres cròniques havien aparegut en el setmanari *Norte Deportivo*, un fet que l'ego de don Pedro l'ha portat a ocultar sistemàticament.

Don Horacio em va donar l'alegria de la meua vida. Volia que treballés en els torns de cap de setmana organitzats perquè *La Vanguardia*

dia també sortís els dilluns. Per aquella feina que vaig acceptar cobraria 80.000 pessetes al mes, el doble que a Europa Press, on treballava de dilluns a dissabte al migdia. No sóc de fer abraçades, però aquell dia de juny del 1982 vaig sentir que em donava l'alternativa un mestre amb un afecte paternal. Don Horacio sempre va ser així amb els seus cadells. Ja era on volia: el diari més atractiu i potent d'Espanya. El que fes a partir de llavors era cosa meva.